

Marcin Jewdokimow, Barbara Markowska

Sprawozdanie z prac w okresie od listopada 2012 do kwietnia 2013 r.

Hereditas Monasteriorum 2, 505-506

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zespół V

Marcin JEWDOKIMOW

Wydział Nauk Humanistycznych
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Barbara MARKOWSKA

Collegium Civitas w Warszawie

Sprawozdanie z prac w okresie od listopada 2012 do kwietnia 2013 r.*

W ramach Projektu w okresie od listopada 2012 do kwietnia 2013 r. prowadzono refleksje teoretyczne i metodologiczne zainspirowane zwiadem badawczym w Starachowicach (Wierzbniku)¹. Efektem tego namysłu są:

1. Artykuł w pogłębiony sposób dyskutujący problematykę dziedzictwa skasowanych klasztorów w lokalnych pamięciach zbiorowych². Ważnym rozstrzygnięciem dokonanym w artykule jest ustalenie, że w perspektywie koncepcji pamięci zbiorowej kasatę należy traktować

nie tyle jako wydarzenie, ile jako proces, który rozpoczyna się w momencie oficjalnej kasacji, ale jego zakończenie, które polegałoby na faktycznym wymazaniu klasztoru z lokalnych pamięci zbiorowych, jest odłożone w czasie. Wydarzenie kasaty inicjuje więc proces zapominania, a nie finalizuje go; jest początkiem zacierania znaczenia [...]. Badania lokalnych pamięci zbiorowych są z jednej strony badaniem *skuteczności* kasacji, z drugiej zaś śledzeniem czy poszukiwaniem ich dziedzictwa w wymiarach materialnym i niematerialnym³.

Innymi słowy, ustalenie dotyczy definicji kasaty i kasacji oraz wytycza obszary jej badania. Zwracamy również uwagę, że badając miejsce klasztorów i ich kasat w lokalnych pamięciach zbiorowych, mamy możliwość analizy interesującego aspektu procesów pamiętania i zapomnienia w kontekście sekularyzacyjnym, a szerzej – znaczenia dziedzictwa przeszłości dla funkcjonowania zbiorowości zamieszkującej jedno terytorium⁴.

* Praca naukowa finansowana w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” w latach 2012–2016. Scientific work financed by the Ministry of Science and Higher Education under the name of the “National Programme for the Development of Humanities” in the years 2012–2016.

1 M. JEWDOKIMOW, B. MARKOWSKA, *Dziedzictwo kulturowe klasztorów w perspektywie społecznej: materialne i symboliczne znaczenie wybranych klasztorów dla społeczności lokalnych. Założenia projektu oraz sprawozdanie z badań terenowych w Wierzbniku w dniach 24–25 IX 2012 r.*, „Hereditas Monasteriorum”, 1, 2012, s. 418–422.

2 Zob. w niniejszym tomie M. JEWDOKIMOW, B. MARKOWSKA, *Study of the heritage of dissolved monasteries in local collective memories*, s. 19–34.

3 *Ibidem*, s. 31.

4 *Ibidem*, s. 32.

2. Przygotowanie wewnętrznego raportu ze zwiadu badawczego (32 strony), który stanowił punkt wyjścia do napisania wyżej wskazanego artykułu, jak również był próbą podsumowania zebranych danych empirycznych. Raport konkludujemy następującymi uwagami metodologicznymi:

1. Naszym zdaniem wybór podejścia jakościowego do badania wątków klasztornych w lokalnej pamięci zbiorowej jest trafny. Szczątkowość tych wątków na pewno nie ujawniłaby się w badaniu ankietowym. Nie zmienia to faktu, że samo narzędzie (scenariusz wywiadu) musi zostać doprecyzowane, jak również każdorazowo częściowo modyfikowane przy badaniu konkretnych lokalizacji ze względu na ich odmienność.

2. Dobrym wyborem okazuje się również rozciągnięcie tematyki badania z dziedzictwa kasat na dziedzictwo kompleksów klasztornych. W przypadku Wierzbnika (Starachowic) kasata nie tylko nie stanowi elementu lokalnej pamięci zbiorowej, ale również nie jest właściwie znana lokalnym historykom.

3. Badania dziedzictwa klasztorów w perspektywie problematyki pamięci zbiorowej mogą okazać się ważne pod względem merytorycznym i teoretycznym. W odniesieniu do tego pierwszego – nie są nam znane inne badania tego zagadnienia w Polsce, stąd nasze badania mają charakter nowatorski. W odniesieniu do kwestii teoretycznej – nieobecność tematyki dziedzictwa klasztorów w badaniach krajowych współgra z jej prawdopodobną ograniczonością w lokalnych pamięciach zbiorowych. Mimo tego zwiad w Starachowicach pokazał, że można wskazywać na inne – poza oczywistymi i werbalnymi – związki w postaci obecności w sferze wizualności czy w strukturze miasta, a także w głębszych wymiarach tożsamościowych. Wydaje się, że dalsza eksploracja podejmowanej tu tematyki może przyczynić się do przemyślenia teorii pamięci zbiorowej.

4. Biorąc pod uwagę ogrom pracy faktograficznej, w tym historycznej, ewentualne zgranie prac zespołów zajmujących się inwentaryzacją z naszymi badaniami socjologicznymi pozwoliłoby pogłębić i ułatwić nasze badania teraźniejszości⁵.

3. Złożenie abstraktu na konferencję *Early Modern Material Culture* (Gotha, 5–7 XII 2013 r.) wraz z dr Magdaleną Łukasiuk. Tytuł abstraktu: *Continuity? Redefinition? Forgetting? A material dimension of the dissolution of monasteries in Poland*. W zamierzeniu wystąpienie ma być próbą analizy materialnego wymiaru kasat przy zastosowaniu narzędzi socjologii przedmiotu i socjologii wiedzy, a więc nacisk badawczy będzie położony na zmianę znaczeń i funkcjonalności konkretnych przedmiotów pochodzących z klasztorów, jak również na badanie społecznych procedur organizacji wiedzy o materialnym wymiarze kasaty.

Ustalono, że do końca 2013 r. zakończone zostanie badanie w Starachowicach (Wierzbniku) oraz przeprowadzone badanie w Wąchocku.

5 M. JEWDOKIMOW, B. MARKOWSKA, *Raport wewnętrzny na temat założeń projektu oraz sprawozdania z badań terenowych w Wierzbniku w dniach 24–25 IX 2012 r. Dziedzictwo kulturowe klasztorów w perspektywie społecznej: materialne i symboliczne znaczenie wybranych klasztorów zakonnych dla społeczności lokalnych*, Wrocław 2013, mps, s. 27.